

Herman Flohn: *Witterung und Klima in Mitteleuropa*. Forschungen zur deutschen Landeskunde, bd. 78. 2. udv. og nybearb. udg., 214 s., 29 tavler. Stuttgart 1954. 24 DM.

Klimatologien præges for tiden af radikal nyorientering som følge af den enorme udvidelse af erfaringsområdet, der er sket under og efter 2. verdenskrig. I flyvningens tidsalder er den daglige kortlægning af atmosfærens tilstand udvidet opefter til at omfatte væsentlige dele af troposfæren og kendskaben til tropopausens og stratosfærens fysik er stærkt forøget. Den klassiske klimatologis principper, baseret på iagttagelser af atmosfærens jordnære dele, måtte nødvendigvis ændres, når aerologiens behandling af luftmassernes fysik afløste hidtidige målinger af tilstande i atmosfærens bundlag. Frontologien havde skabt nye synspunkter for meteorologisk betragtning og vejrprognose; højdeundersøgelsernes resultater synes nu at kræve omvurdering af så at sige alle gængse arbejdshypoteser. De klassiske forklaringer på fænomener som monsun- og pas-satdynamik kan i hvert fald ikke forliges med de nye erfaringer.

Sideløbende med denne udvikling har i klimalæren en tendens gjort sig gældende bort fra den todimensionale, klassiske klimatologis klippetetro på middeltallet henimod en opfattelse af klimaet som et regelbundet kompleks af vejrtyper i typisk kalenderrækkefølge, altså et tredimensionalt synspunkt: luftmassekombinationer som albestemmende årsager til de skiftende vejrlig, der ved en integreringsproces giver områdets klima.

Denne nye udgave af Flohns bog er en manifestation af disse nye betragtningsmåder. Indledningsvis stilles udviklingens faser klart op; den klassiske klimatologis fortjenester vurderes, og dens begrænsning belyses. De nye synspunkter refereres derefter indgående, og deres muligheder for skildring af klimaets strukturelementer, vejrligtyperne, vises. Der opstilles en række „Grosswetterlagen“ for Mellemeuropa, april-bygevejr, „indian-summer“ o. lign., og disses forudsætninger og forløb beskrives — ofte med en begejstret naturiagttagers ordvalg og sætningsbygning, der behageligt bryder den iøvrigt strenge videnskabelige stil (se f. eks. frontpas-sage-skildringen s. 66—67).

Da vejrligændringerne i første række synes betinget af trykforhold i troposfærens øverste del, eventuelt tropopausens, får den hidtil anvendte isobarsynoptik baseret på trykforhold ved jordens overflade anvist en mere beskeden plads, når det gælder bedømmelse af situationsændringer, altså langtidsprognose. Til forklaring af den lokale, øjeblikkelige situation er værdien selvfølgelig

uændret. De nye synspunkters radikalisme viser sig med fuld styrke, når man erfarer, at et konstateret overflade-lavtryk ikke mere har den gamle eentydighed, men kan være symptom på helt forskellige luftmassekombinationer over stedet og derfor med forskellige konsekvenser for vejrligforløbet.

Under en gennemgang af de forskellige meteorologiske elementers vejrprognostiske betydning tages også gamle vejrspådomme knyttet til bestemte kalenderdatoer op til behandling. En række af disse har stor overensstemmelse med de statistisk beregnede vejrligskifte-tidspunkter og repræsenterer altså udkrystalliseret erfaring. Når andre ikke passer med videnskabelig iagttagelse, kan grunden være den, at kalenderændringer gennem tiderne har gjort datofikserede udsagn meningsløse, eller at reglerne gennem folkevandringer er bragt til steder uden for de klimaprovinser, til hvilke de er skabt. Endelig er på dette som alle andre områder sket en sammenblanding af erfaringsfakta og overtro.

Vejrprovinsernes topografiske afgrænsning er geografisk set et særdeles interessant tema ligesom relieffets betydning for vindstuvnings- og føhnfænomener, der vises på to kortbilag. Man erfarer således, at hvirveldannelser forårsaget af højderygge kan spores så højt som 10 gange bjergkædens relative højde, og at højdedrags horisontale indflydelse, ifølge flyvemeteorologiens resultater, når 50 gange den relative højde og mere. Flohns bog er ifølge emnets natur ikke lettilgængelig, men den fængsler ved at være velkomponeret, grundig, rig på inciterende oplysninger og friske, ukonventionelle synspunkter, som f. eks. den betragtning, der ligger bag udtrykket „europæisk sommermonsun“. Et tillæg bringer to klimaskildringer (Østerrig og Schweiz, af henholdsvis F. Lausch, Wien, og M. Schüepp, Zürich). Den bibliografiske oversigt er særdeles omfattende og ordnet efter emner. Tavlerne omfatter temperatur- og fugtighedskurver for diverse vejrtyper, vejrstatistik, kort over føhnområder m. m.

Axel Schou.

W. William-Olsson: Ekonomisk karta över Europa. 1:3¹/₄ mill.

Generalstabens litografiske Anstalt, Stockholm 1952. 45 sv. kr.

Geografiske undersøgelser, hvis resultat fremtræder i vægkortform, opnår ofte en langt større og hurtigere udbredelse end rent litterære arbejder, derved at de i større eller mindre grad, alt efter emnets karakter, finder anvendelse i undervisningen. Det kort, som professoren ved Handelshögskolan i Stockholm, assisteret af en række fagkolleger i forskellige lande, har udarbejdet, er netop af